

Investigation of Achievement Perceptions of Primary School Teachers Through Metaphors

Nisanur Cebeci¹, Müberra Yavaş²

^{2,3} Sakarya University, Institute of Educational Sciences, Sakarya, Turkey

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the perceptions of primary school teachers about the achievement through metaphors. This study is a qualitative research used descriptive survey model. The study group consists of 74 primary school teachers. The forms with such expressions like "Achievement is like ....., Because ....." have been filled out by the participants. The forms filled out by the participants have been analyzed by content analysis method. In this study where 65 different metaphors were developed, the most repetitive metaphors were journey (6) and ladder (4). These metaphors are grouped under 7 conceptual categories considering their common characteristics. In this study where 65 different metaphors have been developed, the most repetitive metaphors were journey (6) and ladder (4). These metaphors have been grouped under 7 conceptual categories considering their common characteristics. These conceptual categories can be listed as labor, continuity, stage, source of happiness, struggle, illumination and consequence. As a result, the most metaphor producing category was continuity and the least metaphor producing category was the consequence. Source of happiness was the second most metaphor producing category. In this context, it can be said that primary school teachers perceive the concept of achievement as continuity and source of happiness.

ARTICLE INFO

Article History:

Received: 11.12.2019

Received in revised form: 18.12.2019

Accepted: 23.12.2019

Available online: 25.12.2019

Article Type: Standard Paper

Keywords: Value, perception of achievement, metaphor, primary school teacher

© 2019 JIETP All rights reserved

Extended Summary

Schwartz (1992) made a very big research to find the values accepted by the whole cultures. In this context, he determines 10 value types, that have same motivational aims in all societies (Schwartz and Sagiv, 1995). It was emphasized that each values have an interaction with the other value and they support themselves and also they compete with themselves (Bardi and Schwartz, 2003). Achievement is one of the value from 10 maintain values. Schwartz dimensioned these listed values according to the particular logic. Achievement is handled below the sub-dimension of self enhancement. Here is discussed the achievement of personal by demonstrating competence according to social standards. The competent performance is vital for the survival of individuals and for the achievement of the goals of groups and institutions. Achievement values emphasize the competence in mastering cultural standards and thus social approval (such as ambitious, successful, talented, effective). However, Schwartz emphasizes that there is a difference between achievement motivation and achievement value. Because motivation for success is related to meeting internal standards of excellence, it should be handled within the sub-dimension of self-direction (Schwartz, 2012: 5). Schwartz also considers the

Corresponding author's address: Sakarya University, Institute of Educational Sciences, 54300 Hendek, Sakarya, Turkey
Telephone:
e-mail: nisanurcebeci9@gmail.com

relationship between achievement and power as social superiority and respectability, and sees the relationship between achievement and hedonism as self-centered satisfaction. It is important to examine perceptions about the concept of achievement due to its relationship between and inclusiveness with other values. Metaphors may be used to measure these perceptions. For example, Saban (2004) sees metaphors as powerful mental tools that control and direct individuals' thoughts about the events. For this reason, metaphor have been used to examine the perceptions of achievement.

There are few studies in the literature that examine teachers' perceptions of achievement concept metaphorically. In this respect, the contribution of the research to the literature is undeniable. It is also important for primary school teachers to examine their perceptions of success through metaphors. It can be speculated that there is an harmony between the perception of achievement of the primary school teachers and the achievement expected by their students. In addition, primary school teachers' perceptions about the achievement can give clue how they manage their learning-teaching processes. The aim of this study is to examine the perceptions of primary school teachers about the concept of achievement through metaphors. For this purpose, the metaphors developed by primary school teachers about the concept of achievement and their distribution into categories have been examined.

This study is a qualitative research used descriptive survey model. The study group consists of 74 primary school teachers. The form developed by the researchers have been used in this study which aims to examine the perceptions of primary school teachers about the concept of achievement. Two experts have been consulted and it has been put into final form. The forms with such expressions like "Achievement is like ....., Because ....." have been filled out by the participants. The forms filled out by the participants have been analyzed by content analysis method. Content analysis method has been carried out in four stages. These stages can be listed as follows: 1) transferring and extracting data into the computer, 2) classification and coding of developed metaphors and their legitimations, 3) developing conceptual categories, 4) measurement of reliability and validity of study. 19 forms have been extracted because of incomplete information or incompatibility between metaphors and their legitimations. The remaining 74 forms have been numbered and the data have been transferred into the computer. In the context of the coding, the male primary school teachers were coded as SÖE and the female primary school teachers as SÖK. 74 metaphors and their legitimations have been examined. Considering the common characteristics of metaphors, conceptual categories have been formed. Reliability and validity of study has been calculated using Miles and Huberman (2016) formula ($\text{Reliability} = \frac{\text{consensus}}{\text{consensus} + \text{disagreement}}$). The concordance ratio was 95% and the study has been assumed to be reliable.

In this study where 65 different metaphors have been developed, the most repetitive metaphors were journey (6) and ladder (4). These metaphors have been grouped under 7 conceptual categories considering their common characteristics. These conceptual categories can be listed as labor, continuity, process, source of happiness, struggle, clarification and consequence. As a result, the most metaphor producing category was continuity and the least metaphor producing category was the consequence. Source of happiness was the second most metaphor producing category. In this context, it can be said that primary school teachers perceive the concept of achievement as continuity. It can be stated that the number of primary school teachers who perceive achievement as a source of happiness is quite high. It may be suggested that the study should be extended to include students and parents.

Sınıf Öğretmenlerinin Başarı Algılarının Metaforlar Yoluyla İncelenmesi

Nisanur Cebeci¹, Müberra Yavaş²

^{1,2} Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya, Türkiye

ÖZ

Bu araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerinin başarıya yönelik algılarını metaforlar yoluyla incelemektir. Bu araştırma betimsel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilen nitel bir araştırmadır. Çalışma grubunu 74 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcılar tarafından "Başarı.....gibidir. Çünkü....." ifadesinin yer aldığı formlar doldurulmuştur. Metafor ve gerekçesi açıkça belirtilen formlar içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. 65 farklı metafor geliştirilmiştir. En çok tekrar eden metaforlar yolculuk (6) ve merdiven (4) metaforlarıdır. Metaforlar ortak özellikleri dikkate alınarak 7 kategori altında toplanmıştır. Bu kavramsal kategoriler emek olarak başarı, süreklilik olarak başarı, aşamalı olarak başarı, mutluluk kaynağı olarak başarı, mücadele olarak başarı, aydınlatıcı güç olarak başarı, sonuç olarak başarı kategorileridir. Araştırma sonucunda en çok metafor üretilen kategorinin süreklilik olarak başarı kategorisi olduğu, en az metafor üretilen kategorinin ise sonuç olarak başarı kategorisi olduğu görülmektedir. Mutluluk kaynağı olarak başarı kavramsal kategorisi ise en çok metafor üretilen ikinci kategori olmuştur. Sonuç olarak sınıf öğretmenlerinin başarı kavramını çoğunlukla süreklilik ve mutluluk kaynağı olarak algıladığı söylenebilir.

MAKALE BİLGİ

Makale Tarihi:

Alındı: 11.12.2019

Düzeltilmiş hali alındı: 18.12.2019

Kabul edildi: 23.12.2019

Çevrimiçi yayımlandı: 25.12.2019

Makale Türü: Standart Makale

Anahtar Kelimeler: Değer, başarı algısı, metafor, sınıf öğretmeni

© 2019 JIETP Tüm hakları saklıdır

1. Giriş

Başarı kavramı bireyler için farklı anlamlar içermekle birlikte yalnızca akademik başarıdan ibaret olacak kadar dar kapsamlı olmadığı; motivasyon, algı, farkındalık, öz düzenleme, öz yeterlilik gibi pek çok farklı kavramla içiçe olan oldukça kapsamlı bir kavram olduğu pek çok kişi tarafından kabul edilebilir. Başarı kavramı 21. Yüzyıl bağlamında düşünüldüğünde ise artık öğrencilerin başarılı olabilmeleri için düşünen ve bağımsız öğrenenler olmaları gerektiği, hedefleri doğrultusunda aksiliklere rağmen ilerleyebilmeleri dolayısıyla kişisel motivasyon niteliklerinin artırılması gerektiği söylenebilir (Alderman, 2004; Rich, 2008). Milli Eğitim Bakanlığı tarafından da öğrenciler için ortaya koyulan hedefler öğrencilerin kendilerini tanımaları, sunulan fırsatları değerlendirebilmeleri, sorumluluk alabilmeleri ve toplum içerisinde sağlık bireye dönüşmeleri şeklinde belirtilmektedir (MEB, 2017). Bu durumda söz konusu hedefe ulaşmak başarı ile özdeşleştirilebilir. Ancak başarı denildiğinde yalnızca akademik başarıya odaklanılması bu hedeflere ulaşılmışını olumsuz yönde etkileyeceğinden bütünsel bir başarı algısı üzerinde durmak önemlidir.

Bireylerin gerçek anlamda başarılı bir hayat sürmeye ilişkin istek ve ihtiyaçları motivasyon kavramını öne çıkarmaktadır. Bireylerin akademik olarak, herhangi bir bağlam veya durumuna yönelik başarı ve başarısızlıklara yükledikleri anlamlar, başarı motivasyonu kuramları tarafından temsil edilmektedir (Weiner, 1979; Akt. Sarıtepeci, 2018). Başarıya ilişkin motivasyonu anlamak amacıyla yürütülen çalışmalardan biri Atkinson (1964) tarafından ortaya koyulmuştur. Atkinson (1964) çalışmasında başarı motivasyonu kuramının insan faaliyetlerinin sınırlı ama çok önemli bir alanındaki davranış yönünün, öneminin ve sürekliliğinin belirleyicilerini dikkate aldığını belirtmektedir. Bu kurama göre başarı yönünde eğilim göstermenin iki yönü bulunmaktadır. Bunlardan biri amaçları gerçekleştirme isteği ve iyi performans gösterme isteğini kapsayan başarı

¹Sorumlu yazar adres: Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 54300,,Hendek, Sakarya,Türkiye.
Telefon:
e-posta: nisanurcebeci9@gmail.com

motivasyonu, bir diğeri ise amaçları başaramama kaygısı ve bu yüzden kişiyi başarısızlığa götürecektir davranışlar veya ortamlardan kaçınmayı kapsayan başarısızlığı engelleme motivasyonudur (Ormrod, 2016: 444). Wigfield, Eccles ve arkadaşları Atkinson (1964) tarafından ortaya atılan başarı kuramı genişletilerek modern beklenti değer kuramını geliştirmişlerdir (Wigfield ve Eccels, 2002). Beklenti-değer teorisine göre, öğrencilerin başarıları ve başarı ile ilgili seçimleri en çok başarıya yönelik beklentileri ve söz konusu eylemi başarmaya dönük biçilen değeri gibi iki faktör tarafından belirlenmektedir (Eccles, 1983: 75-146). Kişilerin her hangi bir eylemin sonucuna ilişkin başarı beklentileri ve bu başarının sonucuna yükledikleri değer motivasyonun temelidir. Yani eğer eylemin doğuracağı sonuçlar kişi açısından değerli ise o eylemi gerçekleştirmeye dönük olarak kişi motive olacaktır (Carver ve Scheier, 2001). Bu çerçevede Wigfield (1994: 49-78) başarı değerini bireylerin verilen bir görevi başarmak için sahip oldukları teşvikler veya amaçlar olarak görmektedir ve öğrencilerin bir göreve değer verdiklerinde, daha fazla çaba harcadıklarını ve daha iyi şeyler başardıklarını vurgulamaktadır. Dolayısıyla kişilerin öznel değerleri bireyleri tercihlerini etkilediğinden başarıya yönelik motivasyon için oldukça önemlidir. Çünkü kişi kendini herhangi bir konuda yetkin hissetse dahi sonucu açısından değerli değilse eylemde bulunmak istemeyecektir (Wigfield ve Eccels, 2002). Nitekim başarı da gerek Rokeach (1973) gerekse Schwartz'ın (1992) değer sınıflandırmalarında yer almaktadır.

Değerler sosyal ve kişisel organizasyon ve değişimi açıklamak için her zaman çok önemli olmuştur (Schwartz, 2012: 3). Ulaşılmak istenen ve bunun için çaba harcanan, insan davranışlarına, seçimlerine veya bu davranış ve seçimlerin değerlendirilmesine yön veren inançlar (Schwartz, 1999; Schwartz and Saving, 1995) veya herhangi bir davranışın sosyal çevrelerce kabul edilebilir olup olmadığına yönelik kalıcı inançlar (Rokeach ve Regan, 1980) olarak tanımlanabilecek değer kavramı üzerine pek çok çalışma yürütülmüş ve sınıflama yapılmıştır. Rokeach (1973) değeri bireysel ya da toplumsal tercihlerin belirlendiği sabit bir inanç olarak görmüş ve değerleri iki başlık altında toplamıştır. Kişinin başkalarına odaklandığı sosyal ve kendisine odaklandığı bireysel amaç değerleri (terminal values) bir tarafta yer alırken ve ahlaka odaklanan manevi ve yetkinliğe odaklanan beceri konulu araç değerleri (instrumental values) diğer tarafı oluşturmaktadır. Her bir grup için 18 değer listelenirken "başarı" değeri bireysel amaç değer grubu içerisinde yer almıştır (Rokeach ve Regan, 1980: 576-582).

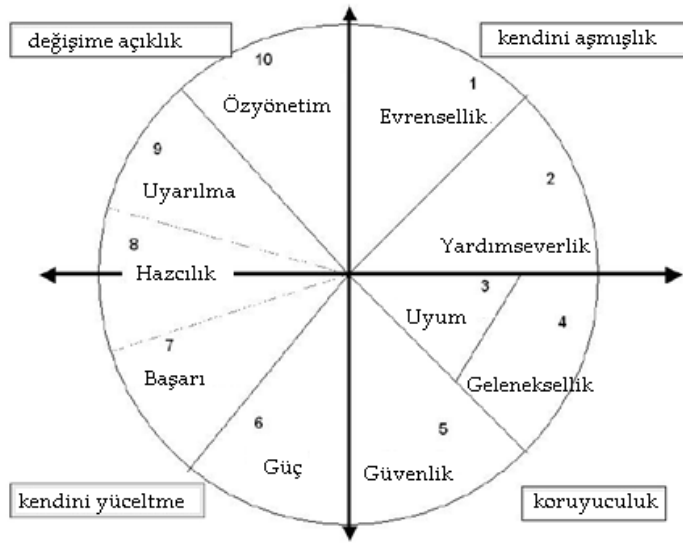
Değer kavramı ile alakalı en kapsamlı çalışma Schwartz (1992) tarafından yapılmıştır. Ona göre değerler kültürel grupları, toplulukları ve bireyleri karakterize etmek, zaman içindeki değişimi izlemek ve davranış ve davranışların motivasyonel temellerini açıklamak için kullanılmaktadır (Schwartz, 2012: 3). Schwartz (1992) bütün kültürler tarafından kabul edilen değerleri tespit etmek için geniş çaplı bir araştırma yapmıştır. 41 değişik ülkeyi ve 38 farklı milleti kapsayan 81 adet çalışmada toplumların 10 temel değer etrafında toplandıklarını tespit etmiştir (Schwartz ve Sagiv, 1995). Yapmış olduğu çalışmalarda her bir değer kendi motivasyonu olduğunu belirlemiştir (Bardi ve Schwartz, 2003). Her bir değer diğer ile etkileşim içerisinde olduğu ve birbirlerini desteklediği kadar birbirleri ile rekabet halinde olduklarını da vurgulamıştır. Schwartz değerleri Tablo 1'de listelendiği şekilde sınıflandırmıştır (Schwartz, 1996):

Tablo 1. Schwartz'ın 10 değer tipinin tanımı ve kapsamı (Schwartz, 1996)

Değer Tip	Tanımı	Kapsadığı Değerler
Self-Direction (Öz-Yönetim)	Bağımsız düşünme ve hareket etme	Özgürlük, yaratıcılık, bağımsızlık, kendi hedefini seçme
Power (Güç)	Diğer insanlar ya da kaynaklar üzerinde dominant ve denetim gücüne sahip olma	Sosyal güç, sosyal kabul görme, otorite, varlık sahibi olma, toplumda yeri olma
Hedonism (Hazcılık)	Sevinç ve iç rahatlama ya da hoşnutluk	Hayattan zevk alma ya da hayatın tadını çıkarma
Achievement	Sosyal standartlar doğrultusunda	Hırs, tesir etme, yapabilme, başarı, zekâ,

(Başarı)	bireysel başarı	kendine saygı
Stimulation (Uyarılma)	Değişimi arzulama ve optimal bir aktivasyon seviyesi için uyarılmayı isteme	Heyecanlı ve dinamik değişken bir hayata sahip olma, meydan okuma
Security (Güvenlik)	Toplumun, ilişkinin ve bireyin kendisinin güvenliği ve stabilitesi	Ulusal güvenlik, aile güvenliği, ait olma hissi, ittifaklara güven hissi
Conformity (Uyum)	Başkalarını yaralayan ya da toplumsal beklentileri değişimle zorlayan tutum ve davranışları baskı altına alma	İtaat, öz disiplin, nezaket, ebeveynlere ya da toplumdaki daha büyük insanlara saygı gösterme
Tradition (Geleneksellik)	Kültürel ve dini değer ve düşüncelere karşı saygı ve onları yaşatma	Geleneklere saygı, dindarlık, alçak gönüllülük, özveri, içtenlik
Benevolence (Yardıms severlik)	Yakınındaki insanların refahını sağlamak veya teşvik etmek	Yardıms severlik, sorumluluk, affedici olma, dürüstlük, sadakat, olgun sevgi, sadık arkadaşlık
Universalism (Evrensellik)	Bütün insanların ve doğanın refahı için anlayışlı, hoşgörülü ve koruyucu olma	Eşitlik, doğayla birlik, bilgelik, güzelliğin dünyası, sosyal adalet, kozmopolitlik, çevrenin korunması, barışçıl dünya

Schwartz değerleri listelemekle kalmamış aynı zamanda belirli bir mantığa göre boyutlandırmıştır. Bu değerleri Şekil 1.'de görüldüğü üzere iki boyutlu olarak tanımlamaktadır ve her boyutta kendi içerisinde iki alt boyut içermektedir (Schwartz ve Sagiv, 1995).

Şekil 1. Schwartz'ın 10 değer silindiri (Schwartz ve Sagiv, 1995).

Schwartz belirlediği ilk boyutu değişime açıklık (openness to change) ve koruyuculuk (conservation) gibi iki zıt alt boyuta ayırmıştır. Sol taraftaki üst boyutta öz yönetim (self-direction), uyarılma (stimulation) ve hazcılık (hedonism) gibi değerler varken sağdaki alt zıt boyutta geleneksellik (tradition), uyum (conformity) ve güvenlik (security) gibi değerler yer almaktadır. Ancak burada dikkat çekilmesi gereken husus hazcılığın iki boyutun kesişme noktasında yer almasıdır.

Schwartz belirlediği ikinci boyutu da kendini yüceltme (self-enhancement) ve kendini aşmışlık (self-transcendence) gibi iki zıt alt boyuta ayırmıştır. Sol alt taraftaki alt boyutta başarı (achievement) ve güç (power) gibi değerler yer alırken, sağ üst taraftaki karşı alt boyutta evrensellik (universalism) ve yardıms severlik (benevolence) gibi değerler bulunmaktadır.

Değerler arasındaki ilişkiye göre başarı değeri kendini yüceltme alt boyutu içerisinde yer almaktadır. Sosyal standartlara göre yetkinlik göstererek kişisel başarı elde etmek söz konusudur. Kaynak üreten yetkin performans, bireylerin hayatta kalabilmesi ve gruplar ve kurumların amaçlarına ulaşması için gereklidir. Burada tanımlandığı gibi, başarı değerleri, kültürel standartlara hakim olma ve böylece sosyal onay alma konusunda yetkinliği göstermeyi vurgulamaktadır (iddialı, başarılı, yetenekli, etkili gibi). Ancak Schwartz çalışmanın başında belirttiğimiz başarı motivasyonu ile başarı değeri arasında farklılık olduğunu vurgulamakta ve başarı motivasyonunun iç mükemmellik standartlarını karşılama ile ilgili olduğundan öz yönetim alt boyutu içerisinde ele alınması gerektiğini belirtmektedir (Schwartz, 2012: 5). Schwartz ayrıca başarı değerinin kesiştiği başarı ve güç arasındaki ilişkiyi sosyal üstünlük ve saygınlık olarak ele alırken başarı ve hazcılık arasındaki ilişkiyi ise öz merkezli memnuniyet olarak görmektedir (Schwartz, 1992).

Ortaya konan çalışmada sınıf öğretmenlerinin başarı kavramına ilişkin algıları metafor yöntemi ile irdelenecektir. Yunanca meta (ötesine) ve pherein (taşılamak) kelimelerinden türetilen metafor bu tamlamadan da anlaşıldığı üzere bir nesneye ait özelliklerin bir başka nesneye aktarılmasıdır (Hawkes, 1972). Türk Dil Kurumunca hazırlanan sözlüklerde mecaz kelimesi ile açıklanmıştır. Lakof ve Johson'un (1980) tanımları metor kavramını anlamak için önemlidir. Çağdaş metafor kavramının teorisyenleri olan bu bilim insanları metaforu bir nesnenin başka bir nesne aracılığı ile yeniden tasavvur edilmesi olarak görmektedirler. Bütün metaforların bir işlevi vardır ve Strenski (1989) bu işlevi en sade dille tutumların yansıtılması ve şekillendirilmesi olarak açıklamaktadır. Saban (2004) bu noktada metaforları, olayların ortaya çıkışı ve işleyişi hakkında bireylerin düşüncelerine yön veren ve onları kontrol eden güçlü zihinsel araçlar olarak görmektedir. Bu çalışmada öğretmenlerin yansıttıkları başarı algısının çocukların oluşturacakları başarı algısını da etkileyeceği düşüncesinden yola çıkılarak, sınıf öğretmenlerinin başarı kavramına yönelik algılarını güçlü zihinsel araçlar olarak görülen metaforlar yoluyla ortaya koyulması amaçlanmıştır. Alanyazın incelendiğinde çoğunlukla öğretmenlerin başarı yönelimleri ya da öğrencilerin akademik başarıları üzerinde durulduğu, ancak öğretmenlerin başarıyı nasıl algılarını inceleyen bir araştırma olmadığı görülmüştür. Oysaki öğretmenlerin başarıyı algılama biçimlerinin öğrencilerinden başarıya yönelik olarak neler bekledikleri açısından da belirleyici olacağı düşünülmekte bu yüzden öğretmenlerin başarı algılarının belirlenmesi önemli görülmektedir. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin başarı algıları onların öğrenme-öğretme süreçlerini nasıl yönettiğine ilişkin ipuçları sağlayabilir. Bu çalışmanın amacı sınıf öğretmenlerinin başarı kavramına yönelik algılarını metaforlar yoluyla incelemektir. Bu amaç doğrultusunda sınıf öğretmenlerinin başarı kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar ve bunların kategorilere dağılımı incelenmiştir. Araştırmanın problem cümlesi bu çerçevede şu şekilde formüle edilebilir: Sınıf öğretmenlerinin başarı kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar nelerdir?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Deseni

Sınıf öğretmenlerinin başarı kavramına ilişkin algılarını metaforlar yardımıyla inceleyen bu araştırma betimsel tarama modelinde amaçlı rastgele örnekleme yöntemi kullanılan nitel bir çalışmadır. Betimsel tarama modelinin tercih edilme nedeni, bu araştırma modelinin, geçmişte yaşanan ya da hali hazırda var olan bir durumu mevcut şekliyle betimlemeyi amaçlamasıdır (Karasar, 1999).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu Sakarya ilindeki MEB'e bağlı okullarda görev yapan 52 kadın, 22 erkek olmak üzere 74 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak 93 sınıf öğretmeni katılmıştır ancak yazmış oldukları metafor ve gerekçelerinin uyumsuz olması dolayısıyla 19 form elenerek analize alınmamıştır. Buna göre araştırmanın çalışma grubu 74 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Sınıf öğretmenlerinin başarı kavramına ilişkin algılarını incelemeyi amaçlayan bu araştırmada araştırmacılar tarafından geliştirilen form kullanılmıştır. Formda cinsiyete ilişkin kişisel bilginin yer aldığı bir bölüm, başarı.....gibidir. Çünkü.....ifadesinin yer aldığı metafor ve gerekçesinin belirtildiği bir bölüm yer almaktadır. İki uzmanın görüşüne başvurularak forma son şekli verilmiştir. Veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizi dört aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu aşamalar şu şekilde sıralanabilir: 1) verilerin bilgisayara aktarılması ve ayıklanması, 2) geliştirilen metaforların ve gerekçelerinin sınıflandırılması ve kodlanması, 3) kavramsal kategorilerin geliştirilmesi, 4) çalışmanın güvenilirliğinin ve geçerliliğinin ölçülmesi.

2.4. Verilerin Bilgisayara Aktarılması ve Ayıklanması

Sınıf öğretmenleri tarafından doldurulan 93 formda yer alan metaforların belirgin birer metafor olup olmadığı ve metafor ile gerekçesinin uyumu incelenmiştir. Eksik bilginin yer aldığı formlar ile metaforla gerekçesi arasında uyumsuzluk olan toplamda 19 form ayıklanmıştır. **Güven** metaforu için *"kendini tanımak sınırlarını öğrenmek geliştirilmesi gerekli yönleri için tedbir almak yeterli olduğu yönleri için denemek ve başarıyı tatmaktır. kendini tanıyan kişi doyumluğa ulaşır. o doyumluk içinde güven olduğu gibi dışta da güven verir."*, **hedef** metaforu için, *"Başardıkça hedefler büyür. Hedefe ulaştıkça başarılı olmuştuzdur. Hedef olmazsa başarı, başarı olunamamışsa hedefimize ulaşamamışızdır. hedefimize ulaşmak için başarmak başarılı olmak gerekir, çünkü başarı hedeften sonra gelir."*, **özgüven** metaforu için, *"İnsan başarılı oldukça kendine olan inancı ve özgüveni de artar. Başarılar başarılarını getirir. Belli bir doyumluğa ulaştırır."* İfadelerinin yer aldığı formlar metafor ve gerekçelerinin uyumlu olmayışı sebebiyle ayıklanarak analize alınmamıştır. Geriye kalan 74 forma sıra numarası verilerek veriler bilgisayara aktarılmıştır.

2.5. Geliştirilen Metafor ve Gerekçelerin Sınıflandırılması ve Kodlanması

74 sınıf öğretmenin geliştirdiği metaforlar tekrarlanma sıklıklarına göre en çok tekrar edenden en az tekrar edene doğru listelenmiştir. Kavramsal kategorilerin oluşturulmasında ve analiz sürecinde bu listeden yararlanılmıştır. Sınıf öğretmeni SÖ, erkek sınıf öğretmeni SÖE ve kadın sınıf öğretmeni SÖK şeklinde kodlanmıştır. Bulgularda yer verilen alıntılarda bu kodlamalar yer almaktadır.

2.6. Kavramsal Kategorilerin Geliştirilmesi

74 sınıf öğretmenin geliştirdiği metaforlar gerekçeleri ile birlikte incelenmiş ortak özellikleri dikkate alınarak kavramsal kategoriler geliştirilmiştir. Bu kavramsal kategoriler emek olarak başarı, süreklilik olarak başarı, aşamalı olarak başarı, mutluluk kaynağı olarak başarı, mücadele olarak başarı, aydınlatıcı güç olarak başarı ve sonuç olarak başarı şeklinde sıralanabilir.

2.7. Geçerlik ve Güvenirlik

Geçerlik için katılımcılara sürecin ayrıntılı olarak anlatılması yolu benimsenmiştir. Bu bağlamda Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı'nda görev yapan bir öğretim üyesine iki liste verilmiştir. Bu listelerden biri 74 metaforun yer aldığı, diğeri ise kavramsal kategorilerin yer aldığı listedir. Uzmanın metaforların hiçbirini açıkta kalmayacak şekilde kavramsal kategorilerle eşleştirmesi istenmiştir. Uzmanın gerçekleştirdiği bu eşleştirme araştırmacılar tarafından gerçekleştirilen eşleştirme ile karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda görüş birliği ve görüş ayrılıkları belirlenerek "Güvenirlik=Görüş Birliği/Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı" formülü uygulanmıştır (Miles ve Huberman, 2016). Uyuşum yüzdesi %95 bulunmuş ve araştırmanın güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır.

3. Bulgular

Çalışma grubunda yer alan 74 sınıf öğretmeni başarı kavramına ilişkin metaforlar geliştirmiştir. Bu metaforlar Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Sınıf öğretmenlerinin başarı kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar

Metafor	Frekans (f)	Metafor	Frekans (f)	Metafor	Frekans (f)
Adım	1	güneş	1	seni sarmayan kitap	1
Ağaç	1	hayat	1	Su	1
akide şekeri	1	ışık	1	Şarj	1
Anahtar	1	kelebeğin oluşumu	1	tarla	1
Aşk	1	kilit	1	Tat	1
Ayna	1	kilitli bir kapı	1	Tatlı	2
Aysberg	1	lezzetli yemek	1	tatlı bir yüz	1
Bağımlılık	1	makine	1	tecrübe	1
bal	1	mantı	1	tohum	2
bir canlıyı büyütme	1	merak	1	yaşam	1
bisiklet kullanmak	1	merdiven	4	yemek sonrası tatlı	1
boks müsabakası	1	meyve	2	yeni bir kitap	1
Çiçek	1	motor	1	yeni doğan bir güneş	1
çiğ köfte	1	mutluluk	1	yıldız	2
Çikolata	2	mutluluk ve huzur	1	yol	3
Deniz	1	okyanus	1	yolculuk	6
duvara tırmanmak	1	ödül	1	yolda olmak	1
Emek	1	özgürlük	1	yükselen bir dağ	1
Enerji	1	pamuk şekeri	1	seni sarmayan kitap	1
engin bir deniz	1	para	1	su	1

Tablo 2' ye göre sınıf öğretmenleri başarı kavramına yönelik 65 farklı metafor oluşturmuşlardır. Metaforlar tekrarlanma sıklığına göre sıralandığında yolculuk (6), merdiven (4) metaforları ilk sıralarda yer almaktadır. Sınıf öğretmenlerinin oluşturdukları metaforların kavramsal kategorilere dağılımı ise Tablo 2' de gösterilmiştir.

Tablo 3. Sınıf öğretmenlerinin başarı kavramına ilişkin oluşturdukları metaforların kavramsal kategorilere dağılımı

Kategori adı	Frekans (f)
Emek Olarak Başarı	14
Süreklilik Olarak Başarı	22
Aşamalı Olarak Başarı	7
Mutluluk Kaynağı Olarak Başarı	17
Mücadele Olarak Başarı	7
Aydınlatıcı güç Olarak Başarı	5
Sonuç Olarak Başarı	2

Tablo 3'de görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin başarı kavramına ilişkin geliştirdikleri 65'i farklı olmak üzere 74 metafor ortak özellikleri bakımından 7 farklı kavramsal kategori altında toplanmıştır. Bu kavramsal kategoriler emek olarak, süreklilik olarak, aşamalı olarak, mutluluk kaynağı olarak, mücadele olarak, aydınlatıcı güç olarak, sonuç olarak başarı kavramsal kategorileridir. En fazla metafor süreklilik olarak başarı kavramsal kategorisinde, en az metafor ise sonuç olarak başarı kavramsal kategorisinde oluşturulmuştur. Sınıf öğretmenlerinin her bir kavramsal kategoride oluşturdukları metaforlar, katılımcı sayısı, kavramsal kategorinin temel özellikleri ve dikkat çekici bulunan bazı metafor ve gerekçeleri aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. Emek olarak başarı kavramsal kategorisi katılımcı sayısı, kavramsal kategorinin temel özellikleri ve metaforlar

Kavramsal Kategori Adı	Katılımcı Sayısı	Temel Özellikler	Metaforlar
Emek Olarak Başarı	14	Özveri, çalışma ve emek neticesinde başarıya ulaşıldığını ifade eden metaforlar bu kategori altında toplanmıştır.	Ağaç, kilit, tohum (2), bal, ödül, çiçek, bir canlıyı büyütme, kelebeğin oluşumu, meyve (2), anahtar, tarla, emek.

Tablo 4’de görüldüğü gibi 14 katılımcı ve 12 farklı metafordan oluşan Emek Olarak Başarı Kavramsal Kategorisinde yer alan metaforlar tekrarlanma sıklığına göre sıralandığında meyve (2) ve tohum (2) metaforları ilk sırada yer almaktadır. Bu kavramsal kategoride yer alan metaforların temel özellikleri incelendiğinde hepsinin ortak noktası başarıya özveri, çalışma ve emek sonucunda ulaşıldığını ifade ediyor olmasıdır. Başarıyı emek olarak algılayan sınıf öğretmenlerinin oluşturdukları metaforların gerekçeleri incelendiğinde: **bal** metaforu için SÖE18’in “arı gibi çalıştıkça meyvesini alırız.”, **meyve** metaforu için SÖK47’nin “ona ulaşmak için zaman harcamaya emek vermeye sabretmeye ihtiyacımız vardır. Tüm bunların neticesinde başarı adlı meyveyi elde edersiniz.”, **tohum** metaforu için SÖK17’nin “öğrenciler çok küçük yaştan itibaren okul hayatına adım atarlar. Burada edinilen her deneyim öğrencinin yani tohumun şekillenmesine yeşermesine ortam hazırlar. Başlangıçta temelde verilen her doğru ya da yanlış bilgi çocuğun yetişkin yaşam sürecinde aktif rol oynar. bu sebeptendir ki tıpkı tohuma benzeyen öğrenci öğretmenin sabrı ve yetkinliğiyle faydalı bir fidana dönüşür. bu açıdan baktığında her fidan bir başarı hikayesidir.” ifadeleri dikkat çekicidir.

Tablo 5. Süreklilik olarak başarı kavramsal kategorisi katılımcı sayısı, kavramsal kategorinin temel özellikleri ve metaforlar

Kavramsal Kategori Adı	Katılımcı Sayısı	Temel Özellikler	Metaforlar
Süreklilik Olarak Başarı	22	Başarının bir sonuçtan öte aslında süreci ifade ettiğini metaforlar bu kategoride toplanmıştır.	Yolculuk (4), yolda olmak, tecrübe, adım, pamuk şekeri, hayat, tat, ayna, okyanus, yol (3), merak, aysberg, engin bir deniz, deniz, maraton, enerji, yükselen bir dağ.

Tablo 5’de verildiği üzere 22 katılımcı ve 17 farklı metafordan oluşan Süreklilik Olarak Başarı Kavramsal Kategorisinde yer alan metaforlar tekrarlanma sıklığına göre sıralandığında yolculuk (4) ve yol (3) metaforları ilk sırada yer almaktadır. Bu kavramsal kategoride yer alan metaforların temel özellikleri incelendiğinde hepsinin ortak noktası başarının bir sonuçtan öte aslında süreci ifade ettiğini belirtmesidir. Başarıyı süreklilik olarak algılayan sınıf öğretmenlerinin oluşturdukları metaforlar ve gerekçeleri incelendiğinde: **yol** metaforu için SÖK48’in “insan o yolda yürürken hem kendini gerçekleştirir hem de başarıyı öğrenir. Hatta başarısızlıklarından da ders alarak yine başarmaya çalışır. Hedefe yürürken gösterdiğimiz performans başarıdır.”, **yolculuk** metaforu için SÖK46’nın “Çünkü yolculuk esnasında çok çeşitli yerler insanlar ve bilgiler öğrenirsin. Bu yolculukta öğretmenin karşılaştığı yolcular ise öğrencileridir. Bazı öğrencisi keyifli ve maceracı olurken bazılarında üzücü bir ilerleme olabilir. Tabi bu yolculuğu her zaman keyifli hale getirmek öğretmenin elindedir. Öğretmen ne kadar pozitif olursa etrafındaki yolcularda o kadar iyi olacaktır. Fakat şöyle bir gerçek var ki öğretmenlik bir ekip işidir. Bu işte beraber yol aldığımız için yolcuları olan öğrencilerde öğretmenlere yardımcı olmalıdır.”, **hayat** metaforu için SÖK36’nın “başarı ve başarısızlık birbirini takip eden süreçlerde yaşanır. Tıpkı hayat gibi. İnişli ve çıkışlı bir yoldur. Başarı her şey olmadığı gibi başarısızlık hiçbir şey değildir.” ifadeleri dikkat çekicidir.

Tablo 6. Aşamalı olarak başarı kavramsal kategorisi katılımcı sayısı, kavramsal kategorinin temel özellikleri ve metaforlar

Kavramsal Kategori Adı	Katılımcı Sayısı	Temel Özellikler	Metaforlar
Aşamalı Olarak Başarı	7	Başarının adım adım aşamalı olarak gerçekleşebileceğini belirten metaforlar bu kategoride toplanmıştır.	Merdiven (4), mantı, makine, özgürlük

Tablo 6'da verildiği üzere 7 katılımcı ve 4 farklı metafordan oluşan Aşamalı Olarak Başarı Kavramsal Kategorisinde yer alan metaforlar tekrarlanma sıklığına göre sıralandığında merdiven (4) metaforu ilk sıradadır. Bu kavramsal kategorideki metaforlar incelendiğinde başarının adım adım aşamalı olarak gerçekleştiğini ifade ettikleri görülmektedir. Başarıyı aşamalı olarak algılayan sınıf öğretmenlerinin oluşturdukları metaforlar ve gerekçeleri incelendiğinde: **merdiven** metaforu için SÖK4'ün "sırayla yapılması gerekenler yapılmazsa son noktaya ulaşmak mümkün olmaz", **mantı** metaforu için SÖK5'in "sonuca ulaşmak için çok çabalarsın. Belli aşamaları yapmak zorundasın. Birini yapmazsan diğerinin anlamı yoktur. Ama sonunda tüm uğraşların aynı tabakta buluşur ve enfes bir lezzet çıkar. Bitmesini istemezsin. Başarı zevki de böyledir. Zor elde eder ve bitmesini istemezsin.", **makina** metaforu için SÖE11'in "her aşama planlanır ve eşgüdümlü çalışma sağlanırsa başarı elde edilen kesin sonuç niteliğindedir. Aşamalar arasında eşgüdüm senkronizasyon olmaz ise başarı sadece hayal olur rastlantı şeklinde düzensiz şekilde başarı olur. Aslında bu başarı değil plansızlık veya prensipsizliktir." ifadeleri oldukça dikkat çekicidir.

Tablo 7. Mutluluk kaynağı olarak başarı kavramsal kategorisi katılımcı sayısı, kavramsal kategorinin temel özellikleri ve metaforlar

Kavramsal Kategori Adı	Katılımcı Sayısı	Temel Özellikler	Metaforlar
Mutluluk Kaynağı Olarak Başarı	17	Başarının mutluluk ve haz verdiğini belirten metaforların toplandığı kategoridir.	Çikolata (2), tatlı (2), yaşam, mutluluk ve huzur, tatlı bir yüz, mutluluk, şarj, akide şekeri, lezzetli yemek, bağımlılık, yemek sonrası tatlı, yeni bir kitap, yolculuk, çiğ köfte, para.

Tablo 7'de görüldüğü üzere 17 katılımcı ve 15 farklı metafordan oluşan Mutluluk Kaynağı Olarak Başarı Kavramsal Kategorisinde yer alan metaforlar tekrarlanma sıklığına göre sıralandığında çikolata (2) ve tatlı (2) metaforları ilk sırada yer almaktadır. Temel özellikleri dikkate alınarak incelenen bu kavramsal kategorideki metaforların ortak özelliği başarıyı bir mutluluk kaynağı olarak görmeleridir. Başarıyı mutluluk olarak algılayan sınıf öğretmenlerinin oluşturdukları metaforlar ve gerekçeleri incelendiğinde: **çikolata** metaforu için SÖK8'in "herkesi mutlu eder. Çoğu insanın yediğinde mutlu olduğu ortak yiyeceklerden biri çikolatadır. Başarıda böyledir. Başarının tadı çikolatadaki gibi mutluluk verir, enerjiyi yükseltir", **çiğ köfte** metaforu için SÖK66'nın "ulaşmaya çalışırken zor yollardan geçersin. Çok emek verirsin ama en sonunda başarıya ulaştı mı onun insana verdiği haz bir başkadır.", **para** metaforu için SÖK74'ün "çünkü bir kere kazanmaya başladıkça asla daha azıyla yetinemezsin. Başarının tadına vardıkça da daima daha iyisini yapmak için daha çok çabalarsın." ifadeleri oldukça dikkat çekicidir.

Tablo 8. Mücadele olarak başarı kavramsal kategorisi katılımcı sayısı, kavramsal kategorinin temel özellikleri ve metaforlar

Kavramsal Kategori Adı	Katılımcı Sayısı	Temel Özellikler	Metaforlar
Mücadele Olarak Başarı	7	Başarıya giden yolun mücadele gerektirdiğini ifade eden metaforlar bu kategori altında toplanmıştır.	Boks müsabakası, düz duvara tırmanmak, aşk, bisiklet kullanmak, kilitli bir kapı, yolculuk, su.

Tablo 8’de verildiği üzere 7 katılımcı ve 7 farklı metafordan oluşan Mücadele Olarak Başarı Kavramsal Kategorisinin temel özelliği bu kavramsal kategorideki metaforların başarıya giden yolun mücadele gerektirdiğini ifade ediyor olmasıdır. Başarıyı mücadele olarak algılayan sınıf öğretmenlerinin oluşturdukları metaforlar ve gerekçeleri incelendiğinde: **boks müsabakası** metaforu için SÖK3’ün *“hayat tek düze ve standart değildir. Her an karşılaşabileceğin darbelerle abandone olacağını hissederken güçlenerek yeniden ayağa kalkmaktır başarı. Yumruklara karşı kendini değiştirmek ve geliştirmek yola devam etmektir. İnançla ve azimle başarı sonuç değildir aslında. süreç içerisinde yaşadığım heyecan ve kazandığım deneyimlerdir.”*, **aşk** metaforu için SÖE20’nin *“hep peşinden koşarız”*, **su** metaforu için SÖK67’nin *“önüne çıkan bütün engellere karşı var gücüyle engelleri aşmaya devam eder.”* ifadeleri oldukça dikkat çekicidir.

Tablo 9. Aydınlatıcı güç olarak başarı kavramsal kategorisi katılımcı sayısı, kavramsal kategorinin temel özellikleri ve metaforlar

Kavramsal Kategori Adı	Katılımcı Sayısı	Temel Özellikler	Metaforlar
Aydınlatıcı Güç Olarak Başarı	5	Başarının kişiyi ve çevreyi aydınlatıcı etkisini belirten metafor bu kategoride yer almaktadır.	Güneş, yıldız (2), ışık, yeni doğan güneş.

Tablo 9’da verildiği üzere 5 katılımcı ve 4 farklı metafordan oluşan Aydınlatıcı güç Olarak Başarı Kavramsal Kategorisinde yer alan metaforlar tekrarlanma sıklığına göre sıralandığında yıldız (2) metaforu ilk sırada yer almaktadır. Temel özellikleri dikkate alınarak incelenen bu kavramsal kategorideki metaforların ortak özelliği başarının aydınlatıcı etkiye sahip olduğunu belirtiyor olmasıdır. Başarıyı aydınlatıcı güç olarak algılayan sınıf öğretmenlerinin oluşturdukları metaforlar ve gerekçeleri incelendiğinde: **yıldız** metaforu için SÖK27’nin *“başarılı oldukça insanın kendine güveni artar ve parlar.”*, **güneş** metaforu için SÖK9’un *“başarıyı elde eden kişi parlar, ışıldar. Kalabalığın içinde fark edilir. Başarılı kişi güçlüdür. Aynı güneş gibi artık çevresine ışık saçar. Başarısını ve bilgisini dağıtır. Başka insanları da etkiler, onların başarımalarını sağlar.”*, **ışık** metaforu için SÖK72’ün *“insan hayatı boyunca içinde bulunduğu hayatta yükselmek ister. Eğer hayat bir yolsa ve biz bu yolda bir şeye ulaşmak istiyorsak bu aydınlık olmalıdır. Başarı insanın ışığıdır. Çabaladığımız ve ulaştığımız her yolun sonunda ışığa ulaşma arzusu vardır. bu yüzden bence başarı ışık gibidir.”* ifadeleri oldukça dikkat çekicidir.

Tablo 10. Sonuç olarak başarı kavramsal kategorisi katılımcı sayısı, kavramsal kategorinin temel özellikleri ve metaforlar

Kavramsal Kategori Adı	Katılımcı Sayısı	Temel Özellikler	Metaforlar
Sonuç Olarak Başarı	2	Başarının bir sonuç olarak görüldüğü metaforlar bu kategori altında toplanmıştır.	Motor, seni sarmayan kitap.

Tablo 10’da belirtildiği üzere 2 katılımcı ve 2 farklı metafordan oluşan Sonuç Olarak Başarı Kavramsal Kategorisinin temel özelliği bu kavramsal kategorideki metaforların başarıyı bir sonuç olarak ifade etmesidir. Başarıyı sonuç olarak algılayan sınıf öğretmenlerinin oluşturdukları metaforlar

ve gerekçeleri incelendiğinde: **boks müsabakası** metaforu için SÖK35'in "*çalıştıkça ileriye götürür. Gitmek istenilen yere götürür. Motive eder. Fazla çalıştırsan fazla başarı odaklı olursan motor bozulur çarpar.*", **seni sarmayan kitap** metaforu için SÖK78'in "*bir kitabı okumaya başlarsın ama çok beğenmezsin. Buna rağmen bırakmazsın sonuna kadar okursun ya işte başarıda bence seni sarmayan kitabı yine de sonuna kadar okuyup bitirmeye benzer.*" ifadeleri oldukça dikkat çekicidir.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin başarı kavramına ilişkin 74 metafor geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu metaforlardan 65'i birbirinden farklıdır. Metaforlar tekrarlanma sıklığına göre sıralandığında yolculuk (6), merdiven (4) metaforları ilk sıralarda yer almaktadır. 74 metafor ortak özellikleri bakımından 7 kavramsal kategori altında toplanmıştır. Bu kavramsal kategoriler süreklilik olarak (f=22), mutluluk kaynağı olarak (f=17), emek olarak (f=14), aşamalı olarak (f=7), mücadele olarak (f=7), aydınlatıcı güç olarak (f=5) ve sonuç olarak başarı (f=2) kavramsal kategorileridir. Emek olarak başarı kavramsal kategorisinde yer alan metaforların ortak özellikleri incelendiğinde başarının çalışma, özveri, emek sonucunda ortaya çıktığı ifade edilmektedir. Başarı ile ilgili yürütülen çalışmalar da göstermektedir ki çaba ve başarı birbirine doğrudan bağlı kavramlardır. Çaba göstermek, kişilerin başarılı olmalarına ilişkin en önemli atıflarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Başka bir deyişle bazı insanlar başarılı olduklarında bunu göstermiş oldukları çabaya bağlayacaklardır (Schunk, 2014). Carbonaro (2005) öğrencilerin gösterdikleri çaba, onların izlenmesi ve başarıları arasındaki ilişkileri incelemiş ve çabanın başarının önemli bir yordayıcısı olduğunu, başarılı öğrencilerin başarısız öğrencilere göre daha çok çaba harcadığını ortaya koymuştur. Kişisel çaba ve başarı arasındaki ilişkiyi ortaya koyan farklı çalışma sonuçları da bulunmaktadır (Duckworth, Eichstaedt ve Ungar, 2015; Mannahan ve Gray, 2015). Öğrencilerin bireysel çabalarının başarı ile ilişkisi göz önüne alındığında öğretmenlerin başarıyı bireysel çaba ile açıklıyor olmaları ayrıca anlam kazanmaktadır. Bu durum öğretmenlerin başarıyı değerlendirmede ya da öğrencilerin başarı beklentilerinde çaba, emek ve özveriyi dikkate alacaklarının bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Sınıf öğretmenlerinin oluşturdukları metaforlar ve gerekçeleri analize tabii tutulduğunda en çok süreklilik olarak başarı kategorisi öne çıkmaktadır. Bu kategoriye dahil olan metaforları ile öğretmenler başarıyı hiç bitmeyen ve hayat boyu devam eden bir süreç olarak ifade etmektedir. Yine bu kategoride kişilerin kendilerine her başarıdan sonra başka bir başarıya götürecek yeni hedefler koymaları öğretmenlerin üzerinde durduğu başka bir husustur. Bu durumda başarının sürekli olması kişilerin hedefleri ile açıklanmaktadır. Nitekim başarı hedefleri başarı motivasyonunu açıklayan çalışmaların uzun süredir merkezinde yer almaktadır (Elliot ve Hulleman, 2017). Araştırma sonuçları da başarı ile başarı hedeflerinin ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Wirthwein, Sparfeldt, Pinquart, Wegerer ve Steinmayr, 2013). Sınıf öğretmenlerinin başarıyı bir süreklilik olarak hedefe bağlı olarak ifade etmeleri, öğrencilerinin başarılarını değerlendirmede de bu sürekliliği bekliyor olabilecekleri şeklinde yorumlanabilir. Özellikle başarının değerlendirilmesi noktasında bu öğretmenlerin süreci değerlendirmeye dönük çalışmalar yapabilecekleri yönünde bir çıkarım yapılabilir ki bu da öğrenciler açısından olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir.

Sınıf öğretmenlerinin bir kısmı ise başarıyı mutluluk kaynağı olarak algılamaktadırlar. Mutluluk kaynağı olarak başarı kavramsal kategorisinde toplanan metaforların ortak özelliği başarının mutluluk ve haz kaynağı olduğunu ifade ediyor olmalarıdır. Bu kategori altında yer alan metaforları belirten sınıf öğretmenlerine göre, başarı ile sonuçlanan eylemler kişileri mutlu eden ve haz veren bir durum olarak değerlendirilmektedir. Literatür incelendiğinde başarının bileşenleri ve ilişki içinde olduğu durumlar içerisinde mutluluğun da yer aldığı, iyi hissetme ve mutluluğun başarının sonucu olarak ifade edildiği görülmektedir (Uusiautti, 2013). Yürütülen araştırma sonuçları da başarının mutlulukla ilişkili olduğunu ve başarının mutluluğa neden olduğunu göstermekte ve bu bakış açısını desteklemektedir (Lyubomirsky, King ve Diener, 2005; Pan ve Zhou, 2013). Başarının insan hayatına yansımalarına bakıldığında; mutluluğun özü olarak belirtilen amaç ve anlam duygusunu kazanma olarak belirtildiği görülmektedir (Seligman, 2002; Uusiautti, 2013). Bu bağlamda öğretmenlerin başarıyı mutluluk kaynağı olarak görmeleri, öğrencilerin de başarıyı yalnızca sonuç odaklı ya da

akademik olarak değerlendirmek yerine içsel anlamda kendilerini geliştirmeye destek olacak şekilde algılamaları bakımından önemli görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin bakış açısının anlamlı öğrenmeyi de teşvik edeceği şeklinde bir yorum yapılabilir.

Sınıf öğretmenlerin ürettikleri metaforlardan yola çıkılarak oluşturulan aşamalı olarak başarı kavramsal kategorisi incelendiğinde başarının adım adım aşamalı olarak gerçekleştiğini belirten metaforların bu kategori içerisinde yer aldığı görülmektedir. Bu kategori altında metafor üreten sınıf öğretmenleri başarının birbirine bağlı aşamaları gerçekleştirerek elde edileceği üzerinde durmaktadırlar. Buna göre başarıya ulaşmak için önce gelen adım başarı ile tamamlanmalı, ardından bir sonraki aşamaya geçilmelidir. Bir anlamda öğretmenler her başarılı eylemin bir sonraki başarının ön koşulu olacağını belirtmektedirler. Öğretmenlerin başarıyı aşamalı bir süreç olarak algılamaları, öğrencilerinin başarılarına dönük beklentilerinin de aşamalı olacağı şeklinde yorumlanabilir.

Mücadele olarak başarı kavramsal kategorisi altında ele alınan metaforlar ve gerekçeleri, öğretmenlerin başarıya giden yolda mücadelelerin gerçekleşmesi gerektiğini ifade eden metaforlardan oluşmaktadır. Bu kategori altında metafor üreten sınıf öğretmenleri başarıya giden yolda daima engeller ve zorluklarla karşılaşılacağını ve başarıya ulaşmak için bu engeller karşısında sağlam bir duruş sergileyerek, sorunları çözüp yola devam edilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Dolayısıyla öğretmenlerin ifadeleri değerlendirildiğinde azim ve sorun çözme becerisinin öne çıktığı söylenebilir. Sarıçam, Çelik ve Oğuz (2016) bireylerin başarıya ulaşmasının güçlü bir irade ve kararların arkasında durması ile mümkün olacağını, bunu için ise kişilerin azimli olması gerektiğini vurgulamaktadırlar. Azim uzun vadeli hedeflere yönelik tutkulu ve ısrarı ifade etmektedir (Duckworth, Peterson, Matthews, & Kelly, 2007; Duckworth ve Gross, 2014). Azim başarı için oldukça önemlidir ve mücadeleyi içerir; kişisel bağlılık ve fedakârlık gerektirir. Duckworth (2016) başarının küçük başarısızlıklara takılmamak ve bir maraton koşucusunun dayanıklılığını göstermenin başarı için oldukça önemli olduğunu vurgular. Önemli olanın bu mücadele içinde engellerle karşılaşıldığında sıkıntı ile yüzleşmek ve sorunları çözmek için oyunda kalmak olduğunun başarı için vazgeçilmez olduğu üzerinde durur. Bu kapsamda öğretmenlerin başarıyı bu iki kavramla açıklıyor ve bu şekilde algılıyor olmaları oldukça önemli görülmektedir. Bu öğretmenlerin meslek yaşantılarında karşılaştıkları sorunlarla mücadele kapasitelerinin yüksek olduğu şeklinde bir çıkarım yapılabilir ve öğrencilere de bu mücadeleyi yansıtacak olmaları olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir.

Sınıf öğretmenleri aydınlatıcı güç olarak başarı kavramsal kategorisinde başarının kişiyi ve çevreyi aydınlatan bir güç olduğunu belirten metaforlar belirtmişlerdir. Öğretmenler başarının hem kişinin kendisini hem de etrafını aydınlattığını, etrafını da başarıya sevk ettiği üzerinde durmuştur. Öğretmenlerin başarıyı etrafı da aydınlatan ve başarıya sev eden bir güç olarak görmeleri, öğrencileri üzerinde etkili olabilecekleri konusunda inançlı olabilecekleri şeklinde yorumlanabilir. Başarının insan hayatına, kişilerin kendisine ve başkalarına karşı pozitif tutumlar beslemesi bakımından katkı sağladığı belirtilmektedir (Uusiautti, 2013). Bu bakımdan öğretmenlerin başarıyı yalnızca kendi hayatları açısından değil farklı kişilere olan katkıları açısından yararlı görmeleri oldukça değerlidir.

Sınıf öğretmenleri en az başarının sonuç odaklı ele alındığına ilişkin metafor ve gerekçeler üretmişlerdir (f=2). Sonuç olarak başarı kavramsal kategorisinde yer alan metaforlar ve gerekçeleri başarının daha çok olumsuz yönleriyle değerlendirildiğini göstermektedir. Başarının yalnızca sonuç odaklı olarak daha çok olumsuz olarak bu kadar az ifade edilmiş olması, başarının daha çok süreklilik ve mutluluk kaynağı olarak görülmesi ise önemli bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Başarıya ilişkin bu olumlu algıların sürekliliğinin sağlanması ve güçlendirilmesi adına başarı motivasyonu ile ilgili araştırmalar artırılabilir. Ayrıca bu algının öğrencilere yansıyor yansımadağının belirlenebilmesi amacıyla öğrencilerin başarı algıları çeşitli yöntemler kullanılarak araştırılabilir. Sınıf öğretmenlerinin başarı algılarının incelenmesi sınıf öğretmenlerinin öğrencilerinden beklediği başarının kestirilebilmesini sağlar. Eğitim öğretimde farklı öğrenme yaklaşımlarının öğrencileri başarıya ulaştırıp ulaştırmayacağını konusunda sınıf öğretmenlerinin görüşlerini tahmin etmemizi sağlayabilir. Bu nedenle araştırmanın çalışma grubu eğitim öğretimin önemli unsurları olan öğrenci-öğretmen ve velilerin de katılımıyla genişletilebilir. Diğer taraftan sınıf öğretmeni adaylarının da çalışma grubuna

eklenerek geleceğin öğretmenlerinin de başarı algıları incelenebilir. Yine çalışma grubu genişletilip farklı yaş gruplarında yer alan sınıf öğretmenlerinin başarı algıları incelenerek farklı jenerasyonların başarıya ilişkin algılarındaki değişim hakkında fikir edinilebilir.

Kaynakça

- Alderman, M. K. (2004). *Motivation for achievement: Possibilities for teaching and learning* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Bardi, A. & Schwartz, S.H. (2003). Values and Behavior: Strength and Structure of Relations. In: *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29, 1208
- Carbonaro, W. (2005). Tracking, students' effort, and academic achievement. *Sociology of Education*, 78 (1), 27-49.
- Carver, C. S., & Scheier, M. F. (2001). Optimism, pessimism, and self-regulation. In E. C. Chang (Ed.), *Optimism and pessimism: Implications for theory, research, and practice* (pp. 189-216). Washington, DC: American Psychological Association.
- Duckworth, A. (2016). *Grit. The power of passion and perseverance*. Toronto : HarperCollins.
- Duckworth, A. L., & Gross, J. J. (2014). Self-control and grit: Related but separable determinants of success. *Current Directions in Psychological Science*, 23, 319–325.
- Duckworth, A. L., Eichstaedt, J. C., & Ungar, L. H. (2015). The mechanics of human achievement. *Social and Personality Psychology Compass*, 9, 359–369.
- Duckworth, A. L., Peterson, C., Matthews, M. D., & Kelly, D. R. (2007). Grit: Perseverance and passion for long-term goals. *Journal of Personality and Social Psychology*, 9, 1087–1101.
- Durkheim, E. (1897). *Suicide*. Glencoe, Il.: Free Press.
- Eccles, J. (1983). Expectancies, values, and academic behaviors. In J. T. Spence (Ed.), *Achievement and achievement motives: Psychological and sociological approaches* San Francisco, CA: W. H. Freeman, 75-146.
- Elliot, A.J. & Hulleman, C.S. 2017. Achievement goals. In: Elliot AJ, Dweck CS, Yeager DS, editors. *Handbook of competence and motivation: theory and application*. New York: The Guilford Press, 43–60.
- Hawkes, T. (1972). *Metaphor*. London: Routlage.
- Hills, M. D. (2002). Kluckhohn and Strodtbeck's Values Orientation Theory. *Online Readings in Psychology and Culture*, 4(4), 1-14.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live By*, Chicago: The University of Chicago Press.
- Lyubomirsky, S., King, L. & Diener, E. (2005). The benefits of frequent positive affect: Does happiness lead to success? *Psychological Bulletin*, 131, 803-855.
- Mannahan, K. K., & Gray, J. P. (2015). Exploring students' perceptions of the connection between personal effort and academic performance. *Georgia Educational Researcher*, 12(2), 29-47.
- Ormrod, J.E. (2016). *Öğrenme Psikolojisi*. Çev. M. Baloğlu. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Pan, J & Zhou W (2013) Can success lead to happiness? The moderators between career success and happiness. *Asia Pacific Journal of Human Resources* 51(1), 63–80.
- Rich, D. (2008). *Megaskills: Building our children's character and achievement for school and life*. Napierville, Illinois: Sourcebooks Inc.

- Rokeach, M. (1973). *The Nature of Human Values*, New York: Free Press.
- Rokeach, M. & Regan, J. F. (1980). The role of values in the counseling situation. *Personel and Guidance Journal*, 58 (9), 576–582.
- Saban, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının “öğretmen” kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.
- Sarıçam, H., Çelik, İ. ve Oğuz, A. (2016). Kısa azim (sebat) ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(2), 927-935.
- Sartepeci, M. (2018). Beklenti-değer teorisini temel alan Başarı Motivasyonu Ölçeğini uyarlama çalışması. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 4, 28-40.
- Schunk, D. H. (2014). Öğrenme teorileri [Learning theories]. (Ed. Muzaffer Şahin). Ankara:Nobel Publishing.
- Schwartz, S. H. (1996). Value priorities & Behavior: Applying a theory of integrated value systems. In C. Seligman, J. M. Olson & M. P. Zanna (Eds.), *The Ontario symposium: Vol. 8. The psychology of values* (pp. 1-24). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Schwartz, S. H. (1999). A theory of cultural values and some implications for work. *Applied Psychology: An International Review*, 48(1), 23–47.
- Schwartz, S. H. (2012). An Overview of the Schwartz Theory of Basic Values. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1), 1-20.
- Schwartz, S.H. (1992). Universals in the Content and Structure of Values: Theoretical Advances and Empirical Tests in 20 Countries. In: *Advances in Experimental Social Psychology*, 25: 1-65.
- Schwartz, S.H. & Sagiv, L. (1995). Identifying Culture-Specifics in the Content and Structure of Values. In: *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 26 (1), 92-97.
- Seligman, M. E. P. (2002). Positive psychology, positive prevention, and positive therapy. In C. R. Snyder & S. J. Lopez (Eds.), *Handbook of positive psychology* (pp. 3–9). New York: Oxford University Press.
- Strenski, E. (1989). Disciplines and communities, “armies” and “monasteries” and the teaching of composition. *Rhetoric Review*, 8(1), 137-145.
- Uusiautti, S. (2013). On the positive connection between success and happiness. *International Journal of Research Studies in Psychology*, 3(1), 1-11.
- Weber, M. (1905). *The Protestant ethic and the spirit of capitalism*. New York: Scribner’s.
- Wigfield, A. (1994). Expectancy-value theory of achievement motivation: A developmental perspective. *Educational Psychology Review*, 6(1), 49–78.
- Wigfield, A., & Eccles, J. S. (2002). The development of competence beliefs, expectancies for success and achievement values from childhood through adolescence. In A. Wigfield, & J. S. Eccles (Eds.), *Development of Achievement Motivation* (pp. 91-120). London: Academic Press.
- Wirthwein, L., Sparfeldt, J. R., Piquart, M., Wegerer, J., & Steinmayr, R. (2013). Achievement goals and academic achievement: A closer look at moderating factors. *Educational Research Review*, 10, 66 – 89.